Groeimogelijkheden verkend bij AMvB grondgebonden melkveehouderij

Aart Evers en Michel de Haan

Op 29 maart heeft staatsecretaris Sharon Dijksma voorstellen voor de Algemene Maatregel van Bestuur (AmvB) grondgebonden groei melkveehouderij aan de Eerste Kamer aangeboden. Voor de Koeien en Kansen bedrijven is verkend wat voor gevolgen dit heeft voor hun bedrijf. Op basis van de resultaten van 2014 en de forfaitaire productie en plaatsingsruimte moet bijna 90 procent van de bedrijven extra grond verwerven bij groei. Rekening houdend met bedrijfsspecifieke productie en plaatsingsruimte (BEX en BEP), kunnen de bedrijven gemiddeld nog ruim 25 koeien extra houden voordat extra grond nodig is.

AMvB kort samengevat

In de brief aan de Eerste Kamer geeft de staatssecretaris aan dat melkveebedrijven die in de toekomst willen groeien (bij wet vanaf 1 januari 2016, maar in de praktijk ook al in 2015) grondgebonden moeten zijn. Of de melkveehouders extra grond nodig hebben bij groei zal afhangen van het fosfaatoverschot per hectare. Het fosfaatoverschot is dan gedefinieerd als productie van fosfaat met het vee minus plaatsingsruimte van fosfaat op de geregistreerde hectares (GDI). Is de actuele fosfaatproductie hoger dan de productie van 2014, dan gelden de volgende regels:

- Bij een fosfaatoverschot lager dan 20 kg P_2O_5/ha, is voor de extra fosfaatproductie (=groei) geen extra grond nodig.
- Bij een fosfaatoverschot tussen de 20 en 50 kg P_2O_5/ha, moet bij groei de extra geproduceerde fosfaat voor tenminste 25 procent op nieuw te verwerven grond worden geplaatst.
- Bij een fosfaatoverschot van meer dan 50 kg P_2O_5/ha, moet bij groei de extra geproduceerde fosfaat voor tenminste 50 procent op nieuw te verwerven grond worden geplaatst.

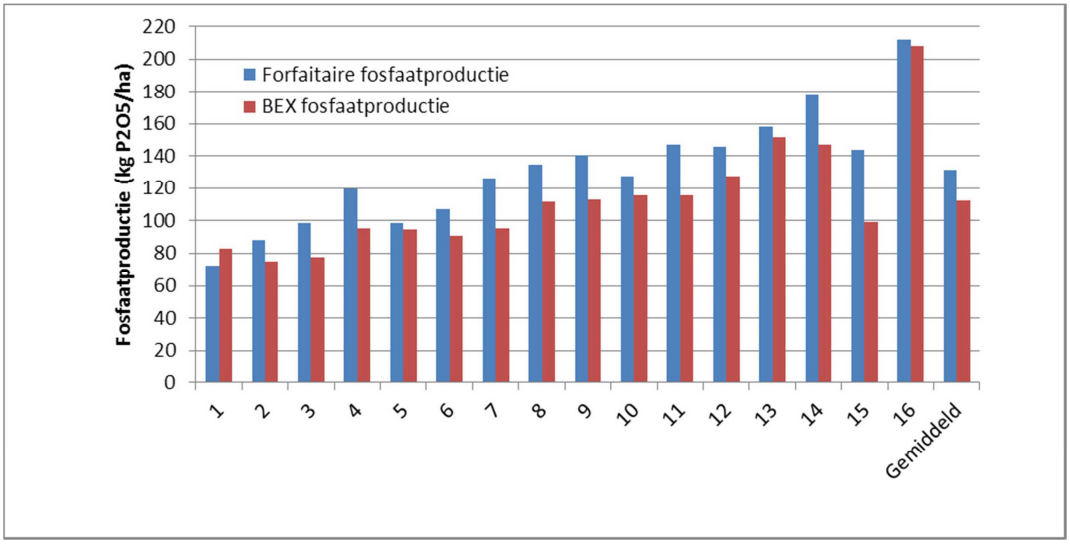
De referentie voor groei is dus het fosfaatoverschot van 2014, berekend met de forfaitaire fosfaatproductie normen van 2014. Voor de plaatsingsruimte gelden de fosfaatgebruiksnormen van het jaar waarin de groei plaatsvindt. Dus feitelijk de gebruiksnormen die vanaf 2015 gelden: respectievelijk 100, 90 en 80 kg P_2O_5/ha voor grasland met fosfaattoestand laag, neutraal en hoog en respectievelijk 75, 60 en 50 kg P_2O_5/ha voor bouwland met fosfaattoestand laag, neutraal en hoog.

Berekening fosfaatproductie

Voor de Koeien & Kansen-bedrijven is het fosfaatoverschot berekend volgens bovenstaande regels. Figuur 1 laat de fosfaatproductie in 2014 zien. Dit zowel forfaitair als volgens de BEX-rekenwijze.

In figuur 1 zijn de bedrijven gesorteerd op kilogram melkproductie per hectare. Bedrijf 1 heeft de laagste intensiteit en bedrijf 16 de hoogste. Ter illustratie, bedrijf 1 produceert 10.500 kilogram melk per hectare en bedrijf 16 produceert 29.000 kilogram melk per hectare.

Figuur 1: Fosfaatproductie per hectare voor de Koeien en Kansen-bedrijven in 2014 (forfaitair en met BEX).

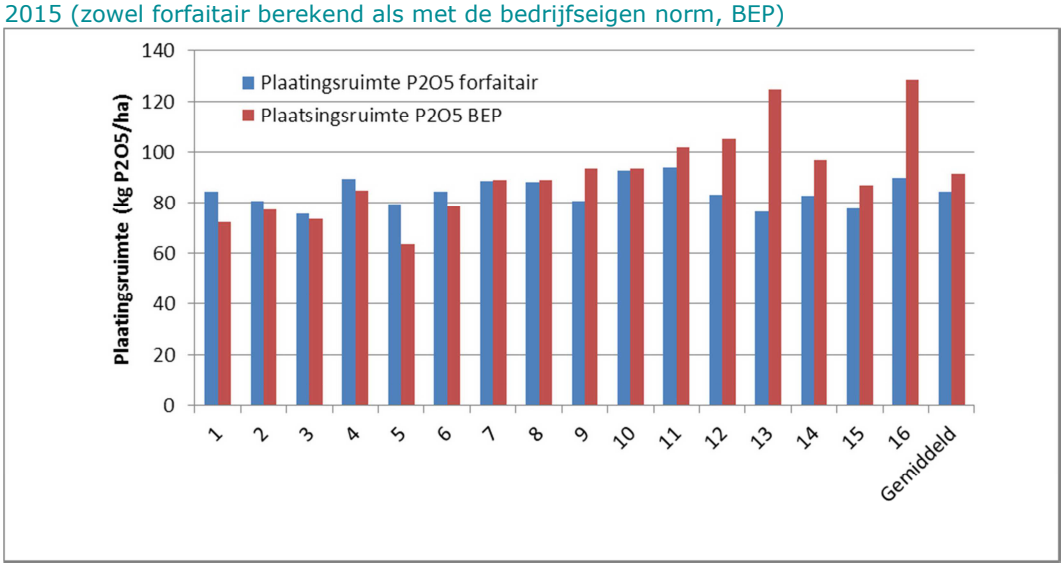
Voor de meeste bedrijven ligt de forfaitaire fosfaatproductie hoger dan de fosfaatproductie via BEX. De fosfaatproductie van het biologische bedrijf 1 is met ongeveer 70 kg P2O5/ha een stuk lager dan bijvoorbeeld die van het intensieve bedrijf 16 (die een fosfaatproductie heeft van meer dan 200 kg P2O5/ha). De forfaitaire fosfaatproductie van 2014 is belangrijk als referentie, omdat een hogere productie dan deze referentie 'groei' is en boven deze referentieproductie gelden de regels van de AMvB. Bovendien blijkt dat in veel gevallen de bedrijfsspecifieke fosfaatproductie lager is dan de forfaitaire. Dus in de meeste gevallen is er nog enige productieruimte, gemiddeld ongeveer 15 procent, voordat er sprake is van 'groei'.

Berekening plaatsingsruimte

Om het overschot te berekenen moet ook de plaatsingsruimte worden bepaald. In figuur 2 is de plaatsingsruimte voor fosfaat weergegeven. Deze is berekend met de forfaitaire gebruiksnormen van 2015. Ter illustratie zijn ook de aangepaste bedrijfseigen normen weergegeven op basis van de gewasproductie (BEP), als resultaat van een driejarig gemiddelde gewasopbrengst.

De bedrijven zijn wederom geselecteerd op intensiteit. Opvallend is dat vooral de intensieve Koeien & Kansen-bedrijven (rechterkant van figuur) een hogere BEP hebben dan de extensievere aan de linkerkant. Dit wordt grotendeels verklaard door gebruik van graslanden met een beheersovereenkomst en minder productieve gronden op de extensievere bedrijven aan de linkerkant.

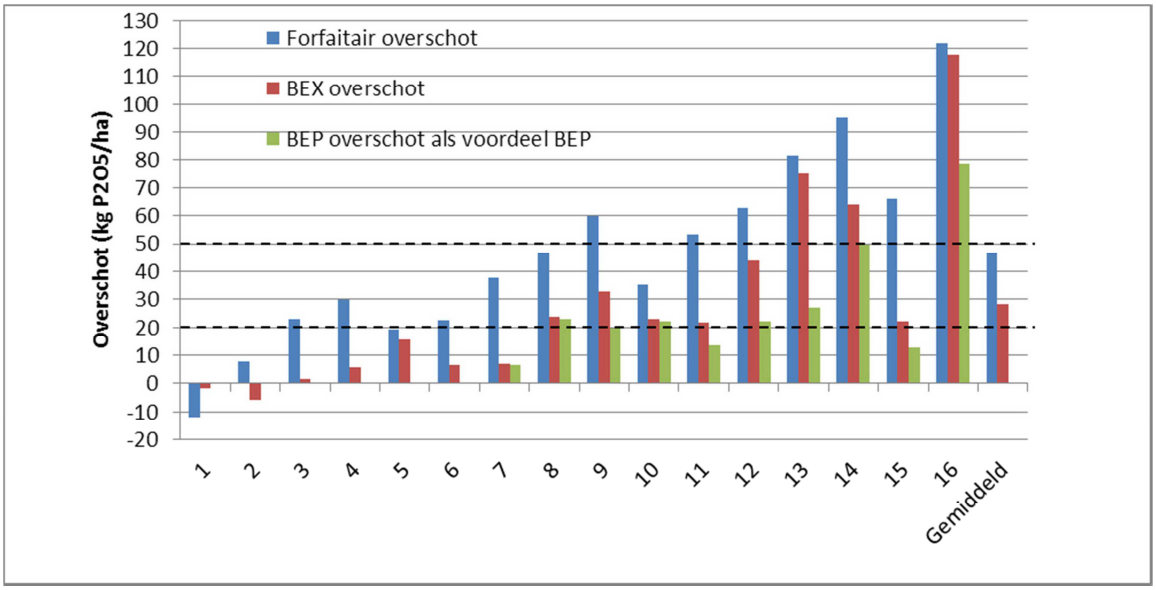
Figuur 2: Plaatsingsruimte fosfaat voor de Koeien en Kansen-bedrijven op basis van gebruiksnormen 2015 (zowel forfaitair berekend als met de bedrijfseigen norm, BEP)

Fosfaatoverschot en extra grond

Met behulp van de fosfaatproductie uit figuur 1 en de plaatsingsruimte uit figuur 2 is in figuur 3 het fosfaatoverschot per hectare van de verschillende bedrijven weergegeven. Wanneer de bedrijfseigen plaatsingsruimte van een bedrijf (BEP) hoger is dan forfaitaire plaatsingsruimte, is het overschot, berekend met de BEP-norm ook weergegeven.

Figuur 3: Berekening fosfaatoverschot Koeien en Kansen bedrijven met forfaitaire productie, bedrijfsspecifieke productie (BEX) en bedrijfsspecifieke productie en plaatsingsruimte (BEX en BEP, alleen als deze hoger is dan de forfaitaire norm)

Wanneer een bedrijf wil groeien, is voor de wetgever het forfaitaire fosfaatoverschot (blauwe balk in Figuur 3) leidend. Als de Koeien en Kansen – bedrijven met forfaitaire normen werken in plaats van bedrijfsspecifieke, dan zouden alleen de bedrijven 1 en 2 bij groei geen extra grond hoeven te verwerven, ze zitten immers onder een overschot van 20 kg P2O5/ha.

Zeven bedrijven zitten tussen de 20 en 50 kilogram fosfaatoverschot per hectare en zouden bij groei op basis van forfaitaire normen 25 procent van hun extra fosfaatproductie op eigen grond moeten plaatsen. Zeven bedrijven zitten forfaitair boven een overschot van 50 kg P2O5/ha en zouden bij groei 50 procent van de extra fosfaat op hun eigen, extra te verwerven grond, moeten plaatsen.

Beperken excretie drukt grondbehoefte

Behalve het forfaitaire overschot (blauwe balkjes) zijn in Figuur 3 ook de BEX-overschotten weergegeven (rode balkjes) In bijna alle gevallen (behalve bij bedrijf 1) profiteren de bedrijven ervan wanneer ze de bedrijfsspecifieke BEX productie hanteren. Ten opzichte van het forfaitaire referentieoverschot is er dus ruimte om te groeien als een bedrijf BEX productienormen voor fosfaat gebruikt. Dit kan dan zonder extra grond tot het niveau is bereikt van het overschot dat is berekend met forfaitaire normen (blauwe balken). Want vanaf dat niveau gelden de regels van de AMvB.

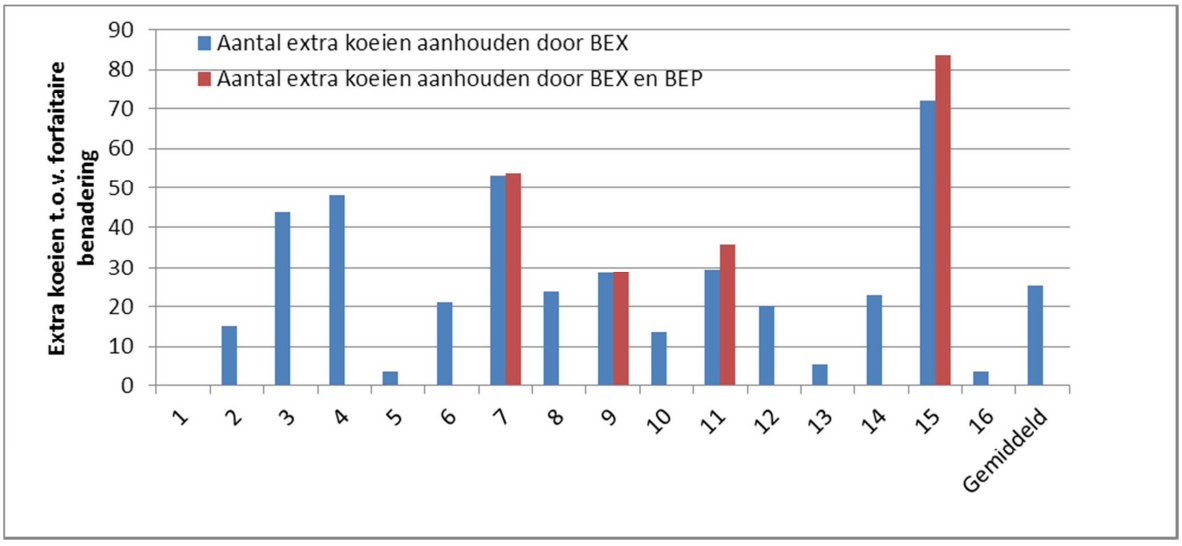
Bedrijfseigen fosfaatnorm (BEP) schept soms extra ruimte

Behalve rekenen met BEX, kan een bedrijf de ook rekenen met de bedrijfseigen fosfaatnorm (BEP). De BEP is dan de plaatsingsruimte die melkveehouders zouden hebben als ze via de KringloopWijzer de echte fosfaatonttrekking bepalen en die mee kunnen nemen in berekening van hun overschot. In Figuur 3 is te zien dat er vier bedrijven (7, 9, 11 en 15) zijn waarbij het fosfaatoverschot berekend met BEP onder de 20 kg P2O5/ha uitkomt. Deze bedrijven mogen bovenop hun extra "BEX-winst" nog groeien tot een overschot van maximaal 20 kg P2O5/ha voordat extra grond nodig is. Andere bedrijven zoals bedrijf 13 hoeven minder grond te verwerven bij groei omdat ze door gebruik te maken van de BEP-plaatsingsruimte niet meer in categorie boven de 50 kg fosfaatoverschot per hectare vallen, maar in de categorie van 20 tot 50 kilogram fosfaatoverschot per hectare. Hierdoor is bij groei nog 'slechts' grond nodig voor 25 procent van de extra fosfaatproductie in plaats van 50 procent.

Extra koeien houden

In Figuur 4 is voor de Koeien & Kansen-bedrijven weergegeven hoeveel koeien (en bijbehorend jongvee) ze nog extra kunnen houden wanneer ze in plaats van de forfaitaire normen de fosfaatproductie met BEX hanteren (blauwe balkjes). Ook is gekeken naar de groeiruimte bij een combinatie van BEX en BEP als de BEP-plaatsingsruimte extra mogelijkheden voor grondloze groei mogelijk maakt (rode balkjes).

Figuur 4: Extra aan te houden koeien (incl. jongvee), voordat extra grond nodig is, voor de Koeien & Kansen-bedrijven, als fosfaatproductie via BEX wordt gebruikt of bij combinatie van BEX-fosfaatproductie en BEP-plaatsingsruimte.

In 2014 molken de Koeien & Kansen-bedrijven gemiddeld 134 koeien en was de jongveebezetting 6,6 stuks per 10 melkkoeien. De variatie is behoorlijk. Het hoogste aantal melkkoeien was 189 en het laagste 82 koeien. Uit de berekeningen blijkt dat de Koeien en Kansen-bedrijven gemiddeld 25 koeien (incl. jongvee) extra kunnen aanhouden zonder extra grondeisen als ze met de BEX de fosfaatproductie van 2014 realiseren. Dit is zo'n 19 procent extra koeien. Bij vier bedrijven leidt bepaling van het overschot via de BEP-plaatsingsruimte nog tot extra groeiruimte, omdat deze bedrijven bij deze hogere plaatsingsruimte onder het maximale overschot van 20 kg P2O5/ha komen. Vooral bedrijf 11 (6 koeien extra) en bedrijf 15 (12 koeien extra) kunnen profiteren van de extra groeiruimte die BEP geeft bovenop het BEX-voordeel.

Tussen bedrijven treden er wel grote verschillen op: Het extensieve bedrijf 1 kent een fosfaatoverschot die onder de 20 kilogram fosfaat per hectare ligt en heeft nog niet te maken met geen extra grond-eis bij extra fosfaatproductie. Dit bedrijf kent geen voordeel met BEX of BEP. Bedrijf 15 heeft een groot voordeel van BEX. Dit bedrijf kan 70 koeien extra houden zonder extra grond-eis en kent in combinatie met BEP een groeicapaciteit van 87 koeien (inclusief bijbehorend jongvee). Ondanks dat bedrijf 1 en 2 op basis van BEX of BEP weinig extra groeiruimte hebben, kunnen ze toch uitbreiden in aantal koeien zonder dat extra grond nodig is. Immers ze kunnen uitbreiden tot het niveau van 20 kg fosfaatoverschot per hectare. Bedrijf 1 kan dan 80 koeien extra houden en bedrijf 2 kan 12 koeien extra aanhouden bovenop het aantal (ruim 10) dat in figuur 4 is weergegeven). Deze extra groeipotentie is niet in de figuur weergegeven omdat het geen voordeel is uit BEX-productie of BEP plaatsingsruimte, maar omdat het alleen gaat over het volmaken tot de 'groeiruimte' naar 20 kg fosfaatoverschot per hectare.

Bedrijfsspecifieke productie en plaatsing loont

Dit artikel laat zien dat op basis van forfaitaire normen veel Koeien & Kansen-bedrijven extra grond moeten verwerven wanneer ze willen groeien. Gebruik blijven maken van bedrijfsspecifieke productie (BEX) soms in combinatie met een bedrijfsspecifieke plaatsingsruimte (BEP) leidt bij de meeste bedrijven tot een redelijke groeimogelijkheid, zonder dat extra grond nodig is. Een extra reden dat bedrijfsspecifiek goed mineralenmanagement (en bedrijfsspecifiek afrekenen) voor veel bedrijven echt lonend is. Dat laten de resultaten van de Koeien & Kansen-bedrijven zien.

Mestverwerking

Behalve extra grond, speelt bij groei ook de verplichting om meer mest te (laten) verwerken. In dit artikel hebben we dit niet behandeld, maar dit speelt nog steeds een belangrijke rol. De extra fosfaat die bij groei niet meer op het eigen bedrijf is te plaatsen, moet nog steeds worden verwerkt met de bijbehorende meerkosten.

Disclaimer

De berekeningen voor dit artikel zijn gemaakt op basis van de aanbiedingsbrief "Aanbieding AMvB grondgebonden groei melkveehouderij" van Staatssecretaris Dijksma van 29 maart 2015. EZ en RVO zijn nog niet begonnen met de uitvoering van deze AMvB en er is nog geen standaard berekeningsmethode voorhanden. Er kunnen dus nog wijzigingen en aanpassingen in de berekeningsmethodiek worden aangepast. De berekeningen in dit artikel hebben derhalve een indicatieve status en er kunnen geen rechten aan worden ontleend.